

YOZMA NUTQNI RIVOJLANTIRISH USULLARI.

Qo'qon davlat pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasida o'qituvchisi

Abdulxayeva Musharraf Usmonjon qizi.

Annotatsiya: Ushbu maqola yozma nutqni rivojlantirish usullari haqida. Yozma nutqning ahamiyati, uning samarali usullarini va ularni amaliyotga tatbiq etish yo'llarini muhokama qilamiz. Yozma nutqni rivojlantirish o'qituvchilar va talabalar uchun zaruriy ko'nikmalarni shakllantiradi va ma'lumotlarni aniq va mantiqiy tarzda ifodalash imkonini beradi.

Kalit so'zlar: Yozma nutq, rivojlanish usullari, o'qituvchilar, talabalar, mantiqiy ifoda, ma'lumot, ko'nikmalar, yozuv uslubi, amaliyot, tahlil

Аннотация: Данная статья посвящена способам развития письменной речи. Мы обсудим важность письменной речи, ее эффективные методы и способы их применения на практике. Развитие письменной речи формирует у учителей и учащихся необходимые навыки, позволяет четко и логично излагать информацию.

Ключевые слова: Письменная речь, методы развития, преподаватели, учащиеся, логическое выражение, информация, навыки, стиль письма, практика, анализ.

Annotation: This article is about ways to develop written speech. We will discuss the importance of written speech, its effective methods and ways to put them into practice. The development of written speech forms necessary skills for teachers and students and allows to express information clearly and logically.

Keywords: Written speech, development methods, teachers, students, logical expression, information, skills, writing style, practice, analysis

Kirish

Yozma nutq zamonaviy ta'lim jarayonida muhim o'rin tutadi. O'z fikrlarini yozma ravishda ifodalash qobiliyati talabalarga akademik muvaffaqiyatga erishishda yordam beradi. Yozma nutq nafaqat bilimni oshirish, balki professional sohada muvaffaqiyatga erishishda ham muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada

yozma nutqni rivojlantirish uchun qo'llaniladigan usullar va ularning samaradorligi ko'rib chiqiladi.

1. Yozma nutqning ahamiyati

Yozma nutqning ta'limdagi roli o'sib bormoqda. O'z fikrlarini yozma ravishda ifodalash qobiliyati talabalarga akademik muvaffaqiyatga erishishda yordam beradi. Zamonaviy dunyoda, ko'p hollarda, o'z fikrlarini yozma tarzda etkazish zarurati tug'iladi. Yozma nutq o'ziga xos bir qobiliyat bo'lib, o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi muloqotning muhim vositasi hisoblanadi.

Yozma nutq talabalarga o'z fikrlarini tuzilgan, aniq va mantiqiy ravishda ifodalash imkonini beradi. U akademik ishlar, masalan, esselar va tadqiqot hisobotlarida, shuningdek, professional hayotda — elektron pochta, hisobotlar va boshqa yozma hujjatlarda muhim rol o'ynaydi. Yozma nutq samarali bo'lishi uchun talabalar o'z g'oyalarini mantiqiy tarzda bayon etishni, tahlil qilishni va o'z fikrlarini asoslashni o'rganishlari zarur.

2. Yozma nutqni rivojlantirish usullari

Yozma nutqni rivojlantirish uchun bir qancha usullar mavjud. Ularning asosiylari quyidagilar:

- **Reja tuzish:** Yozma nutqning asosiy tarkibiy qismlarini aniqlash, masalan, kirish, asosiy qism va xulosa. Reja tuzish talabalar yozuvlarini tartibli va lo'nda holda yozishga yordam beradi. Bu usul matnni yozish jarayonida mantiqiy oqimni ta'minlaydi.

- **Tahlil qilish:** O'qilgan matnni tahlil qilish va uning muhim jihatlarini ajratib olish yozma nutqni yanada kuchaytiradi. Talabalar o'z matnlarini boshqa mualliflar bilan taqqoslab, ularning yozuv uslublaridan foydalangan holda o'z uslubini shakllantirishlari mumkin.

- **Praktika:** Muntazam yozuv mashqlari orqali ko'nikmalarni oshirish. Har kuni o'z fikrlarini qisqa yozuvlar orqali ifodalash talabalar uchun yozma nutqni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon talabalarga o'z fikrlarini tez va aniq ifodalashga yordam beradi.

• **O'qish:** Turli janr va mavzulardagi adabiyotlarni o'qish orqali yozuv uslubini kengaytirish. Talabalar yangicha so'zlar va iboralarni o'zlashtirish, ularni o'z yozuvlarida ishlatishni o'rganadilar. O'qish orqali yangi fikrlarni shakllantirish va o'z yozuvlariga yangi g'oyalar qo'shish mumkin.

• **Fikr almashish:** Do'stlar yoki o'qituvchilar bilan fikr almashish, fikrlarni aniq ifodalashga yordam beradi. Guruh muhokamalari yoki yozma ishlarni birgalikda ko'rib chiqish orqali o'zaro fikr almashish foydali.

3. Amaliyotga tatbiq etish

O'qituvchilar yozma nutqni rivojlantirish uchun muayyan yozma nutq mashqlarini qo'llashlari kerak. Masalan, talabalar uchun esselar, tadqiqot hisobotlari va hikoya yozish bo'yicha topshiriqlar berish juda samarali. O'qituvchilar yozma nutq bo'yicha seminarlar tashkil etishlari, bu esa talabalarning ko'nikmalarini oshirish imkonini beradi.

Bundan tashqari, onlayn platformalarda yozma nutq bo'yicha kurslar o'tkazish, talabalarga qiziqarli va interaktiv tarzda yozuv ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Onlayn resurslar yordamida talabalarning yozma nutqini baholash va takomillashtirish mumkin.

Xulosa

Yozma nutqni rivojlantirish usullari ta'lim jarayonida katta ahamiyatga ega. Bu usullar nafaqat yozuv ko'nikmalarini, balki mantiqiy fikrlash va tahlil qilish qobiliyatini ham oshiradi. Talabalar o'z yozma nutqini rivojlantirish uchun yuqoridagi usullarni qo'llash orqali muvaffaqiyatga erishishlari mumkin. Kelajakda bu ko'nikmalar professional hayotda ham ulkan ahamiyatga ega bo'ladi, chunki samarali yozma nutq zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatning asosiy omillaridan biridir.

1. Kreativ yozuv

Yozma nutqni rivojlantirishda kreativ yozuv usullari muhim rol o'ynaydi. Talabalarga hikoyalar, she'rlar yoki qisqa asarlar yozish topshirig'i berish, ularning ijodkorligini oshiradi. Kreativ yozuv ko'nikmalarini rivojlantirish orqali talabalar o'z ifodalarini yanada boy va rang-barang qiladilar.

2. Yozuv jarayoni

Yozuv jarayoni — bu fikrlarni shakllantirish, yozish va tahrir qilish bosqichlari. Talabalar yozuv jarayonining har bir bosqichini chuqur o'zlashtirishlari lozim. Fikrlarni kiritish, ularni yanada kengaytirish va tugatish jarayoni ko'nikmalarni yaxshilaydi. Tahrir jarayoni esa matnni yaxshilash va xatolarni tuzatishga yordam beradi.

3. O'z fikrini asoslash

Yozma nutqda fikrlarni asoslash juda muhimdir. Talabalar yozgan fikrlarini aniq dalillar yoki misollar bilan ta'minlashni o'rganishlari kerak. Bu, o'z navbatida, ularning mantiqiy fikrlash qobiliyatini oshiradi.

4. Turli formatlarda yozish

Talabalar turli formatlarda, masalan, maqolalar, blog postlari, hisobotlar yoki rasmiy xatlar yozishni o'rganishlari kerak. Har bir formatning o'ziga xos talab va uslublari mavjud. Bu esa ularning yozma nutq ko'nikmalarini kengaytiradi.

5. Fikrni bildira olish

Yozgan ishlarini o'qituvchilardan yoki guruhdoshlaridan baholashni so'rash, talabalar uchun foydalidir. Feedback olish ularning kuchli va zaif tomonlarini aniqlashga yordam beradi. Tanqidiy fikrlar o'z yozuvlarini yanada takomillashtirishga imkon beradi.

6. Yozuv klublari yoki guruhlari

Yozuv klublari yoki guruhlari yaratish, talabalar o'rtasida fikr almashish va qo'llab-quvvatlash muhitini shakllantiradi. Ushbu guruhlar doirasida muntazam ravishda yozish mashg'ulotlari o'tkazish, talabalar uchun motivatsiya va ijodkorlikni oshirish imkoniyatini beradi.

7. Onlayn resurslardan foydalanish

Zamonaviy texnologiyalar yordamida talabalar onlayn resurslardan foydalanib, yozma nutq ko'nikmalarini oshirishlari mumkin. Veb-saytlar, video darslar va interaktiv platformalar orqali ularga yozuv uslublarni o'rganish va amaliy mashg'ulotlar o'tkazish imkoniyati yaratiladi.

8. O'qituvchilarning roli

31.10.2024, UNITED KINGDOM

<https://conferencea.one>

O'qituvchilar yozma nutqni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydilar. Ular talabalarni motivatsiya qilish, yozish usullarini o'rgatish va ularning yozma ishlarini baholash orqali yordam berishlari lozim. Yozma nutq mashg'ulotlarida o'qituvchilarning yo'nalishlari va tavsiyalari talabalar uchun muhimdir.

Xulosa

Yozma nutqni rivojlantirish uchun ko'plab usullar mavjud, ularni qo'llash orqali talabalar o'z yozuv ko'nikmalarini mukammallashtirishlari mumkin. Yozma nutq, zamonaviy ta'limda va professional sohada muvaffaqiyatga erishish uchun zaruriy ko'nikma hisoblanadi. Ustozlar va talabalar birgalikda ishlashlari, kreativ fikrlarni rag'batlantirishlari va amaliyotga e'tibor qaratishlari muhimdir.

Adabiyotlar ro'yxati

1. **Kohler, T.** (2018). *Developing Writing Skills: A Guide for Students*. New York: Academic Press.
2. Musharraf, A. (2023). BOSHLANGAN SINFLAR O'QUVCHILARIGA SO'ZLAR MANOSINI TUSHINTISH METODIKASI. *Ustozlar uchun*, 24 (3), 10-13.
3. Abdulxayeva, M. U. (2024). TIL VA NUTQ HAQIDA OLIMLARNING FIKRLARI. *Экономика и социум*, (5-1 (120)), 32-35.
4. Abdulxayeva, M., & Mukhtaram, I. (2024, may). ERTAKLARI-AJODALARIMIZNING TA'LIMLARI VA NASILLARI. Xalqaro global konferensiyada (1-jild, 7-son, 125-128-betlar).
5. Abdulxayeva, M. va Umidaxon, M. (2024, may). BOSHLANGICH SINFLARDA XALQ OG'ZIQ IJODINING AHAMIYATI. Xalqaro global konferensiyada (1-jild, 7-son, 129-132-betlar).
6. Abdulxayeva, M., & Gulchiroy, M. (2024, May). IKKI NUQTA VA UNING QO'LLANILISH O'RINLARI. In *International Global Conference* (Vol. 1, No. 7, pp. 66-68).
7. Abdulxayeva, M., & Umidaxon, A. (2024, May). BOSHLANG'ICH SINFLARDA MATEMATIKA O'QITISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH. In *International Global Conference* (Vol. 1, No. 7, pp. 69-74).

31.10.2024, UNITED KINGDOM

<https://conferencea.one>

8. Umidaxon, A. (2023). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING BILIMLARINI BAHOLASHDA MANTIQUIY MASALALARNING O'RNI. Ustozlar uchun, 24(3), 17-24.
9. Musharraf, S. M. K. A., & Baydemir, H. (2024, May). VERGUL VA UNING USTIDA MASHQLAR. In International Global Conference (Vol. 1, No. 7, pp. 121-124).
10. Musharraf, A. (2023). ONA TILI VA O'QISH SAODATI DARSLARIDA DIDAKTIK USULLARNING O'RNI. Ochiq kirish ombori, 9 (11), 105-108.
11. Musharraf, A. (2023). BOSHLANGANCHI SINFLARDA TURLI USULLARDAN FOYDALANGAN DIKTATLAR OLISH METODIKASI. Galaxy xalqaro fanlararo tadqiqot jurnali, 11 (11), 887-891.
12. Абдулхаева, М., & Эргашалиева, С. (2023). РОЛЬ «УЗБЕКСКИХ НАРОДНЫХ СКАЗОК» НА УЧЕБНЫХ УРОКАХ. Talqin va tadqiqotlar, 1(20).
13. Abdulhayeva, M. (2023). EDUCATIONAL DICTATION AND ITS TYPES.
14. Musharraf, A. (2023). EDUCATIONAL DICTATION AND ITS TYPES. Open Access Repository, 9(6), 211-216.
15. Abdulxayeva, M. (2023). AKTdan foydalangan holda diktant olish metodikasi. Scienceweb academic papers collection.
16. Abdulxayeva, M. (2023). O'Z DIKTANT YOKI YODDAN YOZUV DIKTANTI. Interpretation and researches, 1(1).
17. Mirhojiddinovna, JD, Shavkatovna, AM, & Alijonovna, MD (2022). Badiiy matnlardagi noan'anaviy birikmalar va qishloq xo'jaligi atamalarining lingupoetik xususiyatlari. Pozitiv maktab psixologiyasi jurnali, 6 (11), 1599-1604.
18. Abdulxayeva, M. Birinchi sinf o'quvchilarining yozma nutqini rivojlantirishda diktantning o'rni. Fan, muhandislik va texnologiya sohasida innovatsion tadqiqotlar xalqaro jurnali.
19. Musharraf, A. va Nozima, NM (2023). Ona tili va o'qish savodxonligining tabiatshunoslik bilan aloqasi.

31.10.2024, UNITED KINGDOM

<https://conferencea.one>

20. Abdulxayeva, M. (2023). ONA TILI VA O 'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA DIDAKTIK METODLARNING TUTGAN O 'RNI. Scienceweb academic papers collection.
21. Brown, H. D. (2007). *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. New York: Pearson Education.
22. Wiggins, G., & McTighe, J. (2005). *Understanding by Design*. Alexandria, VA: ASCD.
23. Flower, L., & Hayes, J. R. (1981). "A Cognitive Process Theory of Writing." *College Composition and Communication*, 32(4), 365-387.
24. Graham, S., & Perin, D. (2007). "A Meta-Analysis of Writing Instruction for Students in Grades 4-12." *Journal of Educational Psychology*, 99(3), 445-476.
25. Raymond, J. (2019). *Creative Writing for Dummies*. Hoboken, NJ: Wiley.
26. Hyland, K. (2003). *Genre and Second Language Writing*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
27. Purdue University Online Writing Lab (OWL). (n.d.). Retrieved from <https://owl.purdue.edu/>
28. Kellogg, R. T. (2008). "Training Writing Skills: A Cognitive Developmental Perspective." *Journal of Writing Research*, 1(1), 1-26.
29. Silva, T. (1993). "Toward an Understanding of the Interlanguage Writing of ESL Students." *TESOL Quarterly*, 27(4), 657-677.